

Policy Brief

บทสรุปนโยบายที่ต้องการระดับพื้นที่จาก **Area Need** **ปีที่ 2**

และ ทิศทางการดำเนินการ **Area Need** **ปีที่ 3**

Policy Brief

บทสรุปนโยบายที่ต้องการระดับพื้นที่ จาก **Area Need**

ปีที่ **2**

Area Need คืออะไร ?

โครงการจัดทำแผนบูรณาการด้านวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน หรือ “Area Need” เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG Move) และคณะทำงานระดับภาคทั้ง 6 ภาค (ภาคเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ กลาง ตะวันออก ใต้ และใต้ชายแดน) จาก 8 มหาวิทยาลัยทั่วประเทศ มีระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

โครงการ Area Need ปีที่ 1

โครงการ Area Need สืบถึงการตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะของพื้นที่ โครงการมุ่งเน้นไปที่การค้นหาและทำความเข้าใจถึงความต้องการ การพัฒนาที่สำคัญและเหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ในประเทศไทย โดยมีกระบวนการศึกษาที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายภาคส่วนในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และภาควิชาการ ผลลัพธ์จากกระบวนการนี้ นำไปสู่การระบุปัญหาสำคัญและองค์ความรู้ที่จำเป็นของแต่ละพื้นที่ และจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายของทั้ง 6 ภาค

“การมองอนาคต” (Foresight)

โดยการสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ที่จะชวนผู้คนมา กำหนดภาพอนาคต และทิศทางไปสู่อนาคตของพื้นที่ร่วมกัน โดยการสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

“การกวาดหาสัญญาณอนาคต” (Horizon Scanning)

พุดคุยภายใต้กรอบ SDGs ซึ่งภาพอนาคตเหล่านี้จะเป็นโจทย์ในการวิเคราะห์ช่องว่างความรู้และระบบความรู้ต่อไป

การดำเนินงานในปีที่ 1 เกิดขึ้นในช่วงการระบาดของโควิด-19 ที่รุนแรงส่งผลกระทบต่อทุกพื้นที่ของประเทศ ทำให้แทบทุกพื้นที่ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหา และการรับมือผลกระทบจากโควิด-19 ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ทั้งในระดับชุมชนและระดับภูมิภาค

Download
ผลลัพธ์ของโครงการปีที่ 1

โครงการ Area Need ปีที่ 2

ทบทวนความสำคัญของประเด็นปัญหาเพื่อให้การค้นหาช่องว่างความรู้และกำหนดทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ให้เกิดความชัดเจน นำมาซึ่งบทสรุปความต้องการของพื้นที่ว่าทั้ง 6 ภาคต้องการแก้ปัญหาอะไรเป็นสำคัญ?

เป้าหมายปลายทางของโครงการ Area Need

สามารถระบุความต้องการและช่องว่างความรู้ในระดับพื้นที่เพื่อสร้างความรู้ใหม่มาอุดช่องว่างเหล่านั้นและสร้างเครือข่ายที่เป็นกลไกทำงานของแผนวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) กระตุ้นให้เกิดการใช้ความรู้ นำข้อมูล ข้อเสนอจากพื้นที่เข้าสู่กระบวนการตัดสินใจที่พื้นที่มีส่วนร่วม แบบล่างขึ้นบน (bottom up) ทั้งยังเป็นการสนับสนุนให้มีการนำกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนไปใช้จริงในพื้นที่ (Localizing the SDGs)

กระบวนการศึกษาและเก็บข้อมูล

จัดทำข้อมูลความต้องการและแนวทางการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ระดับพื้นที่แบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายด้านการพัฒนาจากทั้ง 6 ภูมิภาค โดยได้รวบรวมข้อมูลจากฐานรากขึ้นสู่บน (Bottom up planning) และหาช่องว่างความรู้ด้านวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรมในระดับพื้นที่ เพื่อบูรณาการเข้ากับแผนการพัฒนาระดับต่างๆของประเทศ

ผลลัพธ์

“ ความต้องการระดับพื้นที่ที่มีความคล้ายคลึงกับความต้องการระดับพื้นที่ในปีพ.ศ.2565 (ปีที่ 1) ในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาด้านเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 และอัตราเงินเฟ้อ รวมถึงประเด็นปัญหา เช่น ยาเสพติด อาชญากรรมสมัยใหม่ ที่มีความสำคัญมากยิ่งขึ้น ”

กระบวนการรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูล

เพื่อทำฐานข้อมูลความเชี่ยวชาญในพื้นที่ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) จากทั้ง 6 ภาค โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 225 ท่านเข้าร่วม

จำนวนผู้เชี่ยวชาญ
ทั้งหมด 225 ท่าน

ด้านสังคม
168 ท่าน

ด้านเศรษฐกิจ
74 ท่าน

ด้านสิ่งแวดล้อม
79 ท่าน

ด้านสันติภาพ
และธรรมาภิบาล 41 ท่าน

5 แนวทางการดำเนินการหลัก

1. ทบทวนกระบวนการทำงานที่ผ่านมา ตั้งแต่การเก็บข้อมูล ผลของการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อทบทวนสถานการณ์ การมองไปข้างหน้า และการหาช่องว่างของกลไก ววน. ระดับพื้นที่ รวมทั้งทบทวนกระบวนการหาช่องว่างความรู้ระดับท้องถิ่น
2. ออกแบบการขับเคลื่อนกลไกววน.ระดับพื้นที่ โดยออกแบบกระบวนการทำงานและจัดทำ(ร่าง)แผนยุทธศาสตร์ เพื่อขับเคลื่อนกลไก ววน. ระดับพื้นที่ แบบมีส่วนร่วมกับผู้เกี่ยวข้องทั้ง 6 ภูมิภาค และครอบคลุมภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. จัดทำและสังเคราะห์ข้อมูลความต้องการระดับพื้นที่ด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวบรวมและจัดทำข้อมูลตามตัวชี้วัดในระดับจังหวัดตามประเด็น SDGs และใช้กระบวนการเดลฟายประยุกต์ (Adapted Delphi) กับผู้เชี่ยวชาญระดับภาคโดยจัดลำดับความสำคัญของประเด็นความต้องการระดับพื้นที่พร้อมทั้งวิเคราะห์ช่องว่างของการปฏิบัติการช่องว่างเชิงกลไก และช่องว่างความรู้ซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับงานวิจัยในระบบ NRIS เพื่อบรรลุความต้องการระดับพื้นที่
4. จัดทำฐานข้อมูลความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยและผู้เชี่ยวชาญจากภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ ตามกรอบ SDGs เป็นฐานข้อมูลสำหรับนำไปเชื่อมโยงกับกลไก ววน. ระดับพื้นที่ในอนาคต
5. สื่อสารความรู้สู่สาธารณะ ได้จัดทำสื่อเพื่อเผยแพร่ข้อมูลและประเด็นความต้องการระดับพื้นที่และสื่อสารไปยังหน่วยงานในระบบ ววน. และภาคีเครือข่ายเชิงยุทธศาสตร์ ที่ช่วยสนับสนุนการขับเคลื่อนแผน ววน. ระดับพื้นที่

4 ข้อค้นพบที่สำคัญ

1. ปัญหาพร้อม ที่ต้องการแก้ในระดับพื้นที่ของทั้ง 6 ภูมิภาค

ด้านสังคม

- ปัญหาสังคมสูงวัย [SDG3, SDG10]
- ปัญหาการเข้าถึงและคุณภาพการศึกษา [SDG4]
- ปัญหาความรุนแรงและอาชญากรรมสมัยใหม่ในทุกระดับ [SDG16]
- ปัญหาความเข้มแข็งของครอบครัวที่ส่งผลต่อพัฒนาการเด็ก [SDG3, SDG4]
- ปัญหาความมั่นคงทางอาหารและภาวะทุพโภชนาการ [SDG2, SDG3]
- ปัญหาการรับมือกับภัยพิบัติของชุมชน [SDG13]

ด้านเศรษฐกิจ

- มูลค่าผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ [SDG2]
- เศรษฐกิจชุมชนที่ไม่เข้มแข็ง [SDG8]
- ขาดทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นผู้ประกอบการและการปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลง [SDG8, SDG13]
- การไม่สามารถชำระหนี้สินระดับครัวเรือนทั้งในและนอกระบบได้ [SDG1]
- ปัญหาการเข้าถึงและจัดการทรัพยากรและสิทธิในการครอบครองที่ดิน [SDG1]

ด้านสิ่งแวดล้อม

- การทำเกษตรกรรมที่ยั่งยืนส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม [SDG2, SDG15]
- การจัดการขยะระดับชุมชนที่ไม่ถูกต้องและมีการรีไซเคิลน้อย [SDG11, SDG12]
- การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อทางอ้อมผ่านภัยพิบัติด้านน้ำ [SDG6, SDG13]
- มลพิษที่เกิดจากภาคอุตสาหกรรมและการคมนาคมขนส่ง [SDG3, SDG8, SDG11]

2. 6 ช่องว่างของการปฏิบัติการเพื่อความต้องการของพื้นที่

- การขาดการบูรณาการของการแก้ไขปัญหาระดับนโยบายระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหามันพื้นฐานของการใช้ข้อมูลและความรู้ที่ถูกต้อง
- การขาดกระบวนการรับฟังปัญหาและการมีส่วนร่วมจากพื้นที่ในการกำหนดโจทย์ของการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรการวิจัยที่ตอบสนองกับความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง
- การขาดระบบการสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยหรือผลิตองค์ความรู้โดยใช้ภูมิปัญญาของท้องถิ่น เพื่อหากทางออกในการแก้ไขปัญหาของตนเองอย่างยั่งยืน
- การขาดการจัดการความรู้และจัดทำฐานข้อมูล เพื่อสนับสนุนให้หน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์จากข้อมูลและงานวิจัย เพื่อนำไปใช้แก้ไขและพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน
- หน่วยงานให้ทุนยังขาดระบบติดตามและสนับสนุนการทำวิจัยที่ช่วยหนุนเสริมเชิงบวกให้นักวิจัยสามารถทำงานได้อย่างมีคุณภาพและสร้างงานวิจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างแท้จริง
- การขาดการสนับสนุนความรู้และเครื่องมือสำหรับการถ่ายทอดนวัตกรรมสู่ชุมชนให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ตามบริบทของพื้นที่และสามารถบริหารจัดการเองได้อย่างยั่งยืน

3. ข้อสรุปจากการการวิเคราะห์ฐานข้อมูลระบบ ววน. เกี่ยวกับความต้องการเชิงพื้นที่

- มีการทำวิจัยศึกษาประเด็นความต้องการเชิงพื้นที่ แต่การศึกษาส่วนใหญ่ มักมีลักษณะกระจายและไม่เป็นระบบ
- งานวิจัยนำไปใช้ประโยชน์ได้ยาก เนื่องจากโครงการเหล่านั้นมีลักษณะจำเพาะเจาะจงกับบริบทของพื้นที่ที่ศึกษา
- ไม่มีการศึกษาอย่างเป็นระบบครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการที่จำเพาะเจาะจงกับพื้นที่

4. ช่องว่างงานวิจัยที่ควรได้รับการสนับสนุนมากขึ้น มี 3 ประเภท ดังนี้

- ประเด็นที่มีความขัดแย้งและรัฐอาจเป็นคู่ขัดแย้ง เช่น สิทธิมนุษยชน กระบวนการสันติภาพ สิทธิการถือครองที่ดิน สิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ กระบวนการยุติธรรม อาชญากรรม ยาเสพติด
- ประเด็นเชิงระบบ/โครงสร้างกฎกติกา เช่น โขง นโยบาย โครงสร้างตลาด โครงสร้างอำนาจ ที่เกี่ยวข้องกับโอกาสทางเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำ และการดำเนินการโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- ประเด็นที่อาจมีหน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการอยู่ เช่น ประเด็นด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สิทธิมนุษยชน มลพิษทางอากาศและการจัดการขยะ

2 ข้อเสนอสำคัญของโครงการ

ชุดที่ 1

ข้อเสนอในการปิดช่องว่างการวิจัยเพื่อตอบโจทย์ความต้องการเชิงพื้นที่

1. การดำเนินการ 3 ขั้นตอนเพื่อการประเมินช่องว่างการวิจัยอย่างเป็นระบบ
 - ขั้นตอนที่ 1** สกสว.และ/หรือหน่วยบริหารจัดการทุนควรทำงานกับนักวิชาการระดับชาติ ที่เชี่ยวชาญในประเด็น กำหนดกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ของการแก้ไขปัญหาความต้องการเชิงพื้นที่เหล่านั้น ควรระบุองค์ความรู้ที่ช่วยในการจัดการปัญหา เพื่อคลายข้อจำกัดหรือสนับสนุนการแก้ไขปัญหาตามประเด็น
 - ขั้นตอนที่ 2** ประเมินสถานะของปัจจัยตามกรอบแนวคิดของการแก้ไขปัญหาความต้องการเชิงพื้นที่ในระดับภาคและจังหวัด เพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น
 - ขั้นตอนที่ 3** กำหนดประเด็นวิจัยสำหรับจังหวัดหรือภาค ที่ต้องสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความต้องการเชิงพื้นที่ และงบประมาณให้กับหน่วยงานวิจัยในพื้นที่และหน่วยงานวิจัยอื่น ๆ ที่สนใจ
2. ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความต้องการเชิงพื้นที่เพื่อประสานฐานข้อมูลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นสถานะของการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องได้ชัดเจนเพื่อทำการกำหนดประเด็นการวิจัยแม่นยำยิ่งขึ้น
3. เพิ่มเติมการวิจัยในประเด็นทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการแก้ไขปัญหาความต้องการเชิงพื้นที่ ซึ่งมีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหา
4. มีการกำหนดโปรแกรมหรือเปิดโอกาสให้มีการทำวิจัยในประเด็นที่มีการประเมินการทำงานของภาครัฐ และการวิพากษ์นโยบายภาครัฐ รวมถึงกำหนดเงื่อนไขของผู้ทรงคุณวุฒิที่เหมาะสมโดยผนวกให้มีผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วม

ชุดที่ 2

ข้อเสนอ 3 ประการ เพื่อการขับเคลื่อนกลไกวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับพื้นที่

1. สร้างกระบวนการรับฟังความต้องการด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับพื้นที่ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลจัดลำดับความสำคัญ กำหนดวาระของการพัฒนาพื้นที่ พร้อมติดตามความก้าวหน้าและประเมินผล
2. ส่งต่อความต้องการและวาระการพัฒนาพื้นที่สู่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตและใช้ประโยชน์ความรู้ เพื่อนำไปใช้แก้ไขปัญหาและหาทางออกให้สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่
3. สร้างกระบวนการปรึกษาหารือร่วมกับกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติและสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น

Area Need 3 : what's next step?

การติดตาม และวางแผนงานต่อไป สำหรับโครงการความต้องการพื้นที่ ปีที่ 3

การศึกษาในปีที่ 3 เริ่มต้นด้วยการดำเนินกลไกทั้งหมดต่อจาก ปีที่ 2 **ประเมินผลกระทบและระบุความต้องการ** และช่องว่างความรู้ในระดับพื้นที่ เพื่อสร้างความรู้ใหม่ และสร้างเครือข่าย ที่เป็นกลไกการทำงานของ ววน. กระตุ้นให้เกิดการใช้ความรู้ นำข้อมูลและข้อเสนอจากพื้นที่เข้าสู่กระบวนการตัดสินใจเชิงนโยบายพร้อมสนับสนุนให้มีการนำกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนไปใช้จริงในพื้นที่ (Localizing the SDGs) ในปีที่ 3 มีแนวทางการดำเนิน ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

